

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Vědci připravili praktický návod na zvýšení druhové rozmanitosti našich lesů

Strnady – 31. května 2016 – Nově vydaný Katalog pěstebních opatření pro zvýšení biodiverzity v lesích v chráněných územích je pomůckou při plánování péče o lesní ekosystémy v chráněných oblastech. Vydáním katalogu skončil projekt podpořený z EHP a Norských fondů 2009-14, jehož hlavním řešitelem byl Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Útvar pěstování lesa (Výzkumná stanice Opočno). Partnery projektu byli za IDS (Information and data systems) Karel Matějka a zahraniční partner Norwegian Institute of Bioeconomy Research (NIBIO)

Výstupy z projektu poukazují na to, že v lesních ekosystémech v chráněných oblastech je možno využít tradiční způsoby hospodaření našich předků, a tím zachovat nebo zvýšit jejich druhovou rozmanitost (biodiverzitu). Katalog obsahuje popis jednotlivých postupů, možnosti jejich uplatnění, metodiku provádění, vyhodnocení vlivu na biodiverzitu, vhodnost aplikace v rámci druhové ochrany, ochrany vybraných ekosystémů a ochrany přírodních procesů a vyhodnocení vlivu na produkční schopnost lesního porostu.

Součástí katalogu jsou tato pěstební opatření:

a) Bezzásahový management využívající spontánní vývoj

1. Ponechání samovolnému vývoji

b) Přírodě blízký management, jehož cílem je přiblížit strukturu obhospodařovaných lesů hypotetické struktuře, kterou považujeme za přírodní

2. Převod porostu na výběrný les (popř. na nepasečný způsob hospodaření)

c) Cílený management, který slouží pro podporu nějakého druhu nebo skupiny druhů významných z hlediska ochrany přírody

3. Snížení zakmenění (tvorba řídkolesů)
4. Hospodaření v hospodářském tvaru „nízký les“ – (pařeziny)
5. Pastva v lesích
6. Práce s „přestárlými stromy“ a dřevem odumřelých stromů
7. Péče o lesní okraje
8. Péče o vnitrodruhovou diverzitu

Součástí Katalogu je tedy osm základních pěstebních opatření, která lze využívat při plánování péče o chráněná území (CHÚ). Význam vybraných opatření byl sledován na základě **demonstračních objektů, tedy výzkumných ploch, které byly zakládány v různých částech České republiky** (např. CHKO Pálava, CHKO Český kras, NP Podyjí nebo NP Šumava) více zde: <http://www.infodatasys.cz/BiodivLes/Demoobjects.pdf>

Termín **ponechání lesů samovolnému (spontánnímu) vývoji** označuje vývoj lesa s vyloučením přímých lidských zásahů (tj. především výchovy a obnovy). K 1. 1. 2008 bylo v Databance přirozených lesů ČR evidováno **21 852 ha** lesů ponechaných trvale samovolnému vývoji, tj. 0,83 % plochy lesů v ČR. Jedním z bodů Národního lesnického programu II je pokračovat v rozšiřování podílu lesů ponechaných samovolnému vývoji s cílem postupně vytvořit reprezentativní soustavu, především v rámci sítě národních parků a přírodních rezervací. Bezzásahový management se v nižších polohách uplatňuje například v NP Podyjí nebo na vrchu Doutnách v CHKO Český kras. V klimaxových smrčinách můžeme nalézt příklady v Krkonošském národním parku a v NP Šumava.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Převod porostu na výběrný les (popř. na nepasečný způsob hospodaření): Cílem je změna stávajícího pasečného hospodářského způsobu na výběrný způsob, uskutečňovaný souborem dlouhodobých hospodářských opatření. Koncepce pěstování je založena na trvalosti a vyváženosti lesních ekosystémů, na důsledném využívání ekologických zákonitostí a plynulých vývojových a růstových procesech. Jedná se o postupné uplatňování výběrných principů při současném opouštění zásad hospodářství pasečného. Opatření je zaměřeno na ochranu druhů rostlin a živočichů temperátních lesů vázaných na stadium dorůstání. Postupy převodů lesů pasečných na výběrné předpokládají pozvolné rozčleňování stávajících porostů bez vzniku holých ploch a s tím spojených extrémů. Realizované zásahy zvyšují průnik světla, tepla a srážek do porostu (ve srovnání s nerozpracovanými porosty) a tím se může navýšit výskyt i četnost druhů se značně rozdílnými požadavky na prostředí.

Snížení zakmenění (tvorba řídkolesů): Cílem je zachování či posílení biologické rozmanitosti pomocí lesnických postupů, které povedou ke vzniku a udržování řídkce zapojených lesních porostů ve vybraných lesích CHÚ. Jedná se o lesy v těch částech CHÚ, kde je dlouhodobým strategickým cílem ochrana a podpora druhové rozmanitosti a především cílená ochrana určitého ohroženého druhu či skupin druhů živočichů, rostlin nebo hub.

Hospodaření v hospodářském tvaru „nízký les“ – pařeziny: Cílem je vytvořit na relativně malém území pestré mozaiku lesních porostů (či jejich částí), ve kterých se na malé ploše výrazně mění ekologické podmínky, a tím zabezpečit vhodné prostředí pro značné množství rostlin a živočichů s různými nároky na stanovištní poměry.

Pastva v lesích: Cílem opatření je využití extenzivní pastvy zdomácnělých herbivorů (skot, ovce, kozy, koně) k zvýšení a udržení biodiverzity lesních a lesostepních porostů zvláště chráněných území.

Práce s „přestárlými stromy“ a dřevem odumřelých stromů: Optimalizace ponechávání ležícího i stojícího rozkládajícího dřeva ke spontánnímu rozkladu saproxylickými organismy, spontánnímu osídlení dalšími organismy a s tím spojenému zvýšení biodiverzity lesů v rámci CHÚ. Rozšířením intenzivních hospodářských systémů jsou některé druhy závislé na mrtvém dřevu ohroženy vyhynutím. Z pěstebního hlediska má tlející

dřevo význam jako důležitý substrát pro obnovu dřevin.

Péče o lesní okraje: Udržování porostních okrajů jednak jako významných prvků statické stability navazujících lesních porostů a jednak jako prvků s vysokým potenciálem zvyšování biodiverzity v kulturní krajině. V neposlední řadě lze podpořit jejich funkci estetickou a rekreační. Na lesní okraje jsou soustředěny zvláště světlomilné druhy. Pro jejich udržení je potřebné udržování řídkého porostu na lesním okraji.

*Rozvolněný porost břízy na lesním okraji, tvorba řídkolesů,
foto archiv VÚLHM*

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Péče o vnitrodruhovou diverzitu: Cílem je zjistit potenciální problémy a na základě dostupných vědeckých poznatků stanovit pěstebně-biologická opatření pro udržení, případně i posílení vnitrodruhové diverzity na příkladu významné dřeviny vyšších horských poloh – smrku ztepilého.

Dosud se v lesích chráněných území navrhuje převážně takzvaně přírodě blízké způsoby hospodaření, tedy tvorba bohatě strukturovaných lesů a lesů výběrných. Tyto postupy se však nehodí ve všech případech. Zvláště pro ochranu druhů náročných na světlo může být jejich uplatnění kontraproduktivní. Hospodaření v lesích chráněných území, tedy i v územích Natura 2000, může mít specifický charakter nastavený s ohledem na plnění cíle ochrany. Specifické postupy hospodaření bývají obsaženy i jako návrhy v plánech péče.

Související odkazy:

Katalog pěstebních opatření pro zvýšení biodiverzity v lesích v chráněných územích:

http://www.infodatasys.cz/BiodivLes/katalog_pestebnich_opatreni_.pdf

Webové stránky projektu:

<http://www.infodatasys.cz/BiodivLes/ControlPage.aspx?lng=cz>

Kontakt:

Ing. Jan Leugner, Ph.D., e-mail: leugner@vulhmop.cz

*Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Výzkumná stanice Opočno
Na Olivě 550, 517 73 Opočno,*

*Ukázka pařezení v dubovém porostu s ponechaným jedincem generativního původu,
foto archiv VÚLHM*